

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+

INFORMACJA O ZAWODZIE

Rolnik upraw mieszanych (611403)

Rolnicy upraw mieszanych

Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej rozpowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

INFORMACJA O ZAWODZIE

Rolnik upraw mieszanych **(611403)**

Rolnicy upraw mieszanych

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy

Publikacja opracowana w ramach projektu **Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy

PROJEKT NR: POWR.02.04.00-00-0060/16-00

Partnerzy projektu INFODORADCA+:

- DORADCA Consultants Ltd Sp. z o.o., Gdynia
- Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, Radom
- Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa
- Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa
- PBS Sp. z o.o., Sopot

INFORMACJA O ZAWODZIE

Rolnik upraw mieszanych (611403)

© Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2018

Kopiowanie i rozpowszechnianie w całości lub w części dozwolone wyłącznie za podaniem źródła.

ISBN 978-83-7789-495-8 [598]

Publikacja bezpłatna

Zdjęcie na okładce (źródło): <https://pixabay.com/photos/wheat-grain-crops-bread-harvest-1530321>
[dostęp: 31.03.2019].

SPIS TREŚCI

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU	3
1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności).....	3
1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu.....	3
1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD	3
1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący.....	3
2. OPIS ZAWODU.....	4
2.1. Synteza zawodu.....	4
2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania.....	4
2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy).....	5
2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne.....	6
2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie.....	8
2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji	9
2.7. Zawody pokrewne	9
3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE	10
3.1. Zadania zawodowe	10
3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Prowadzenie upraw mieszanych.....	10
3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Magazynowanie i prowadzenie sprzedaży produktów rolnych.....	12
3.4. Kompetencje społeczne.....	13
3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.....	13
3.6. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji.....	14
4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO.....	14
4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie	14
4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu.....	15
4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów	16
4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.....	17
5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)	17
6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE	18
7. SŁOWNIK POJĘĆ	20
7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)	20
7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)	22

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU

1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności)

Rolnik upraw mieszanych 611403

1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu

- Farmer.
- Gospodarz.
- Plantator.
- Producent zbóż.
- Rolnik.

1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD

W Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji Zawodów ISCO-08 odpowiada grupie:

- 6114 Mixed crop growers.

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007):

- Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący

Notka metodologiczna

Opis informacji o zawodzie opracowano na podstawie:

- analizy źródeł (akty prawne, klasyfikacje krajowe, międzynarodowe) oraz źródeł internetowych,
- analizy opisu zawodu zamieszczonego w wyszukiwarce opisów zawodów na Wortalu Publicznych Służb Zatrudnienia,
- badań ankietowych prowadzonych w projekcie INFODORADCA+ w marcu 2019 r.,
- zebranych opinii od recenzentów, członków panelu ewaluacyjnego oraz zespołu ds. walidacji i jakości informacji o zawodach.

Autorzy i eksperci opiniujący

Zespół Ekspercki:

- Tadeusz Budzisz – Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego, Stare Lubiejewo.
- Roman Kępiński – Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Praktycznego, Grodków.
- Aleksandra Stachura-Krzyształowicz – Centralny Instytut Ochrony Pracy – PIB, Warszawa.

Zespół ds. walidacji i jakości informacji o zawodzie:

- Łukasz Baka – Centralny Instytut Ochrony Pracy – PIB, Warszawa.
- Maria Konarska – Centralny Instytut Ochrony Pracy – PIB, Warszawa.
- Małgorzata Przybyszewska – Centralny Instytut Ochrony Pracy – PIB, Warszawa.
- Agnieszka Szczechura – Centralny Instytut Ochrony Pracy – PIB, Warszawa.
- Krzysztof Symela – Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom.
- Mirosław Żurek – Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom.

Recenzenci:

- Rafał Kozik – Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niewidomych i Słabowidzących, Kraków.
- Sławomir Wardzyński – Ekspert niezależny, Orneta.

Panel ewaluacyjny – przedstawiciele partnerów społecznych:

- Izabela Pyszkowska – Poradnia Doradztwa Zawodowego i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, Elbląg.
- Monika Szymańska – Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa, Warszawa.

Data (rok) opracowania opisu informacji o zawodzie: 2019 r.

WAŻNE:

W tekście opisu informacji o zawodzie występują podkreślenia wybranych określeń wraz z indeksem górnym, który wskazuje numer definicji w słowniku branżowym w punkcie 7.2.

2. OPIS ZAWODU

2.1. Synteza zawodu

Rolnik upraw mieszanych organizuje i wykonuje prace związane z prowadzeniem upraw rolniczych i ogrodnich w różnych konfiguracjach oraz zbiorem plodów rolnych⁷, ich przechowywaniem i przygotowywaniem do sprzedaży oraz prowadzeniem sprzedaży.

2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania

Opis pracy

Rolnik upraw mieszanych wykonuje prace o charakterze produkcyjnym w procesie produkcji roślin rolniczych i ogrodnich. Podczas pracy wykonuje różne zabiegi agrotechniczne¹⁶ w prowadzonych uprawach rolniczych i ogrodnich, od przygotowania gleby do uprawy, aż do zbioru plonów.

W czasie pracy użytkuje i obsługuje pojazdy, narzędzia, maszyny i urządzenia wykorzystywane do prowadzenia określonych zabiegów agrotechnicznych wykorzystywanych w produkcji roślin rolniczych i ogrodnich oraz przy przechowywaniu plodów rolnych i przygotowaniu ich do sprzedaży. Poza tym zajmuje się również wykonywaniem przeglądów technicznych i drobnych napraw pojazdów, narzędzi, maszyn i urządzeń wykorzystywanych w gospodarstwie.

Sposoby wykonywania pracy

Rolnik upraw mieszanych wykonuje pracę, stosując metody, procedury i sposoby polegające m.in. na:

- dobieraniu roślin i prac w technologicznych procesach produkcji¹⁵ w uprawach rolniczych i ogrodnich,
- dobieraniu pojazdów i środków technicznych¹⁴ do wykonywania zabiegów agrotechnicznych,
- dbaniu o stan techniczny i wykonywaniu obsługi pojazdów, narzędzi, maszyn i urządzeń technicznych stosowanych w gospodarstwie,
- wykonywaniu prac w procesach technologicznych uprawianych roślin,
- zbieraniu plonów,
- magazynowaniu i przechowywaniu plodów rolnych,
- sprzedawaniu plodów rolnych i produktów występujących w gospodarstwie.

Więcej szczegółowych informacji znajduje się w sekcjach: 3.1. Zadania zawodowe oraz 3.2 i 3.3. Kompetencje zawodowe.

2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)

Warunki pracy

Rolnik upraw mieszanych wykonuje prace:

- na wolnym powietrzu (użytki rolne przy prowadzeniu produkcji roślin rolniczych i ogrodniczych),
- w magazynach, pomieszczeniach do przechowywania plonów,
- w szklarniach i tunelach ogrodniczych,
- w pojazdach i samobieżnych maszynach rolniczych,
- w pomieszczeniach przystosowanych do prowadzenia obsługi i napraw sprzętu technicznego.

Praca rolnika upraw mieszanych może być wykonywana zarówno w pozycji stojącej, jak i siedzącej, zależnie od rodzaju czynności.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie.

Wykorzystywane maszyny i narzędzia pracy

Rolnik upraw mieszanych w działalności zawodowej wykorzystuje m.in.:

- ciągnik² i pojazdy rolnicze,
- samochód osobowy,
- narzędzia i maszyny wykorzystywane przy wykonywaniu zabiegów agrotechnicznych (np. pług, brona, rozsiewacz nawozów, opryskiwacz),
- narzędzia i maszyny do zbioru plonów (np. kopaczka do ziemniaków, kombajn zbożowy, sieczkarnia),
- narzędzia i maszyny wykorzystywane przy przechowywaniu płodów (np. sortownik, suszarnia, przenośnik),
- narzędzia i maszyny wykorzystywane przy sprzedaży płodów rolnych gospodarstwa,
- środki ochrony indywidualnej¹² i środki ochrony zbiorowej¹³.

Organizacja pracy

Cechą charakterystyczną przy wykonywaniu zadań w zawodzie **rolnik upraw mieszanych** jest nienormowany czas pracy. W zależności od wielkości gospodarstwa i zakresu produkcji rolnik upraw mieszanych może pracować od kilku do kilkunastu godzin dziennie siedem dni w tygodniu. Ponadto jego praca:

- może mieć charakter indywidualny lub zespołowy,
- musi być dostosowana do wymagań czasowych przy okresowych nasileniach prac w produkcji roślinnej,
- wykonywana jest w trudnych warunkach polowych,
- wykonywana jest w zmiennych warunkach atmosferycznych.

W każdym gospodarstwie występują okresowe nasilenia prac w czasie określonych kampanii występujących w uprawach rolno-ogrodniczych. Praca rolnika upraw mieszanych w mniejszych gospodarstwach może być pracą sezonową od wiosny do jesieni. W dużych gospodarstwach natomiast może to być praca całoroczna (w okresie zimowym ukierunkowana na przechowywanie płodów, przygotowanie ich do sprzedaży i prowadzenie sprzedaży oraz przygotowanie sprzętu technicznego do następnego sezonu).

Zagrożenia mające wpływ na bezpieczeństwo pracy człowieka

Rolnik upraw mieszanych w trakcie wykonywania pracy narażony jest m.in. na:

- pochwycenie przez obracające się elementy maszyn i urządzeń,
- kontakt z ostrymi krawędziami,
- kontakt z gorącymi elementami w pojazdach.

Podczas pracy w zawodzie rolnik upraw mieszanych mogą występować uciążliwe i szkodliwe warunki pracy, takie jak:

- hałas podczas wykonywania zadań zawodowych,
- zmienne warunki atmosferyczne (temperatura, wilgotność, przeciągi),
- przeciążenie układu mięśniowo-szkieletowego (nadmierny wysiłek fizyczny, wymuszona pozycja ciała),
- drgania pochodzące od pracujących maszyn i urządzeń,
- narażenie na czynniki chemiczne (środki ochrony roślin i nawozy),
- kurz,
- zapylenie pochodzące od pyłków traw,
- zadymienie spalinami pojazdów rolniczych.

Zagrożenia występujące w miejscu pracy rolnika upraw mieszanych mogą powodować:

- choroby układu oddechowego,
- choroby narządu słuchu,
- choroby układu kostno-stawowego,
- reakcje alergiczne i choroby skóry,
- zatrucia,
- podrażnienia oczu i skóry,
- udar słoneczny,
- stres,
- schorzenia układu naczyniowego i nerwowego,
- urazy twarzy, kończyn górnych i dolnych,
- skaleczenia, otarcia skóry dłoni.

2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne

Wymagania psychofizyczne

Dla pracownika wykonującego zawód **rolnik upraw mieszanych** ważne są:

w kategorii wymagań fizycznych

- silna budowa ciała,
- ogólna wydolność fizyczna,
- sprawność układu oddechowego,
- sprawność układu kostno-stawowego,
- sprawność układu mięśniowego,
- sprawność narządu wzroku,
- sprawność narządu słuchu,
- sprawność zmysłu dotyku,
- sprawność zmysłu węchu,
- sprawność narządu równowagi;

w kategorii sprawności sensomotorycznych

- ostrość słuchu,
- ostrość wzroku,
- widzenie o zmroku,

- zmysł równowagi,
- czucie dotykowe,
- powonienie,
- koordynacja wzrokowo-ruchowa,
- szybki refleks,
- spostrzegawczość,
- zręczność rąk,
- zręczność palców;

w kategorii sprawności i zdolności

- zdolność koncentracji uwagi,
- podzielność uwagi,
- dobra pamięć,
- uzdolnienia techniczne,
- rozumowanie logiczne,
- zdolność do przestrzegania reguł, przepisów i standardów,
- współdziałanie i współpraca w zespole (grupie),
- zdolność utrzymywania pozytywnych relacji ze współpracownikami;

w kategorii cech osobowościowych

- gotowość do współdziałania,
- gotowość do pracy indywidualnej,
- gotowość do pracy w nieprzyjemnych (różnych) warunkach środowiskowych,
- odpowiedzialność za działania zawodowe,
- samodzielność,
- samokontrola,
- wytrzymałość na długotrwały wysiłek fizyczny,
- odporność na działanie pod presją czasu,
- radzenie sobie ze stresem,
- dbałość o jakość pracy,
- gotowość do ustawicznego uczenia się,
- gotowość do wprowadzania zmian,
- zainteresowania techniczne.

Więcej informacji znajduje się w sekcjach: 3.4. Kompetencje społeczne; 3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.

Wymagania zdrowotne

W zawodzie **rolnik upraw mieszanych** wymagany jest ogólny dobry stan zdrowia. Pod względem wydatku energetycznego praca w tym zawodzie należy do prac średnio ciężkich.

Do przeciwwskazań pracy w zawodzie rolnik upraw mieszanych należy zaliczyć m.in.:

- wady serca uniemożliwiające wykonywanie ciężkich prac fizycznych,
- choroby w znaczny sposób ograniczające ruchy rąk lub nóg, np. reumatyzm,
- schorzenia układu oddechowego i krążenia,
- choroby kręgosłupa,
- alergię i uczulenia na pyłki roślin.

WAŻNE:

O stanie zdrowia i ewentualnych przeciwwskazaniach do wykonywania zawodu orzeka lekarz medycyny pracy.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.

2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Wykształcenie niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie

Obecnie (2019 r.) w zawodzie **rolnik upraw mieszanych** preferowane jest ukończenie branżowej szkoły

I stopnia (dawniej zasadnicza szkoła zawodowa) o profilu rolniczym.

W zawodzie mogą pracować także osoby z wykształceniem średnim technicznym lub wyższym po studiach I i II stopnia na kierunkach związanych z rolnictwem.

Tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

W zawodzie wymagane jest posiadanie kwalifikacji rolniczych.

Pracę w zawodzie **rolnik upraw mieszanych** może wykonywać osoba, która:

- została przyuczona do zawodu,
- uzyskała doświadczenie w trakcie wykonywania prac w zawodzie,
- odbyła szkolenie zorganizowane w firmie specjalizującej się w uprawach mieszanych.

Podjęcie pracy w zawodzie rolnik upraw mieszanych ułatwiają:

- dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w pokrewnym zawodzie szkolnym rolnik lub technik rolnik,
- świadectwa potwierdzające kwalifikacje RL.03 Prowadzenie produkcji rolniczej oraz RL.16 Organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej (w zawodzie technik rolnik),
- świadectwo potwierdzające wykształcenie podstawowe lub inne niż rolnicze oraz 5-letni staż pracy w rolnictwie,
- świadectwo potwierdzające wykształcenie średnie oraz co najmniej 4-letni staż pracy w rolnictwie,
- dyplom poświadczający wykształcenie wyższe inne niż rolnicze, z udokumentowanym 3-letnim stażem pracy w rolnictwie lub ukończonymi studiami podyplomowymi w zakresie rolnictwa.

Dodatkowymi atutami przy zatrudnieniu rolnika upraw mieszanych są m.in.:

- suplement Europass do dyplomu (w języku polskim i angielskim), wydawany na prośbę zainteresowanego przez Okręgowe Komisje Egzaminacyjne,
- certyfikaty lub zaświadczenia w dziedzinie rolnictwa, potwierdzające umiejętności praktyczne w zakresie obsługi maszyn i narzędzi rolniczych.

W związku z wykorzystywaniem w pracy ciągnika rolniczego rolnik upraw mieszanych powinien posiadać uprawnienia do kierowania nim (prawo jazdy kategorii T⁹ lub prawo jazdy kategorii B+E⁸).

W związku z wykorzystywaniem w pracy środków ochrony roślin rolnik upraw mieszanych musi posiadać zaświadczenie o ukończeniu szkolenia uprawniającego do stosowania środków ochrony roślin.

WAŻNE:

Szkolenia uprawniające do stosowania środków ochrony roślin zachowują ważność przez 5 lat (pierwsze szkolenie jest podstawowym, a następne szkoleniami uzupełniającymi).

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu.

2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji

Możliwości rozwoju zawodowego i awansu

Rolnik upraw mieszanych najczęściej pracuje we własnym gospodarstwie rolno-ogrodniczym. Jego rozwój zawodowy jest związany z poszerzaniem wiedzy oraz zdobywaniem nowych umiejętności z zakresu prowadzenia upraw roślin w gospodarstwie, co odbywa się na szkoleniach przeprowadzanych przez wyspecjalizowane firmy. Zakres szkoleń dopasowywany jest do potrzeb rolników oraz uzależniony od regionu kraju i kierunku prowadzonej uprawy.

Rolnik upraw mieszanych może być również zatrudniony w wielkoobszarowych gospodarstwach rolno-ogrodniczych, w których:

- na początku ścieżki rozwoju zawodowego zwykle pracuje jako pracownik polowy wykonujący podstawowe prace uprawowe,
- wykazując się wysoką fachowością i solidnością oraz zdobywając odpowiedni staż pracy w zawodzie, może zostać brygadzystą polowym,
- po ukończeniu branżowej szkoły I stopnia w jednym z zawodów pokrewnych (np. rolnik, ogrodnik) może podjąć dalsze kształcenie na kierunkach związanych z rolnictwem w branżowej szkole II stopnia i po jej ukończeniu oraz zdaniu egzaminu maturalnego może podjąć kształcenie na studiach wyższych o specjalności rolnictwo, ogrodnictwo lub innych kierunkach okołorolniczych,
- może doskonalić umiejętności, uczestnicząc w szkoleniach branżowych, konferencjach, warsztatach tematycznych dotyczących upraw rolniczych i ogrodniczych.

Możliwości potwierdzania kompetencji

Obecnie (2019 r.) w zawodzie **rolnik upraw mieszanych** nie ma możliwości potwierdzania kompetencji zawodowych w edukacji formalnej oraz pozaformalnej.

Możliwe jest potwierdzenie kompetencji przydatnych do wykonywania zawodu rolnik upraw mieszanych po przystąpieniu do i zdaniu egzaminu (przed Okręgową Komisją Egzaminacyjną) dla kwalifikacji:

- RL.03 Prowadzenie produkcji rolniczej (w zawodzie rolnik),
- RL.16 Organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej (w zawodzie technik rolnik, od roku szkolnego 2020/2021).

Więcej informacji można uzyskać w Bazie Usług Rozwojowych <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl> oraz Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

2.7. Zawody pokrewne

Osoba zatrudniona w zawodzie **rolnik upraw mieszanych** może rozszerzać swoje kompetencje zawodowe w zawodach pokrewnych:

Nazwa zawodu pokrewnego zgodnie z Klasyfikacją zawodów i specjalności	Kod zawodu
Technik mechanizacji rolnictwa i agrotrotoniki ^S	311515
Technik ogrodnik ^S	314205
Technik rolnik ^S	314207
Technik agrobiznesu ^S	331402
Ogrodnik ^S	611303
Producent żywności ekologicznej	611402
Rolnik ^S	613003
Rolnik produkcji roślinnej pracujący na własne potrzeby	631001
Rolnik produkcji roślinnej i zwierzęcej pracujący na własne potrzeby	633001

3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE

3.1. Zadania zawodowe

Pracownik w zawodzie **rolnik upraw mieszanych** wykonuje różnorodne zadania, do których należą w szczególności:

- Z1 Dobieranie roślin do prowadzenia upraw w gospodarstwie.
- Z2 Dobieranie narzędzi, maszyn i urządzeń do wykonywania zabiegów agrotechnicznych przy uprawach mieszanych.
- Z3 Wykonywanie czynności kontrolno-obługowych środków technicznych stosowanych w uprawach mieszanych.
- Z4 Wykonywanie zabiegów agrotechnicznych stosowanych w uprawach rolniczych i ogrodniczych.
- Z5 Zbieranie płodów rolnych.
- Z6 Przechowywanie płodów rolnych.
- Z7 Prowadzenie sprzedaży płodów rolnych z upraw rolniczych i ogrodniczych.

3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Prowadzenie upraw mieszanych

Kompetencja zawodowa Kz1: Prowadzenie upraw mieszanych obejmuje zestaw zadań zawodowych Z1, Z2, Z3, Z4 i Z5, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z1 Dobieranie roślin do prowadzenia upraw w gospodarstwie	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> • Wpływ czynników klimatycznych na rozwój roślin; • Wpływ żyzności i urodzajności gleby na dobór roślin do upraw rolno-ogrodniczych; • Wymagania glebowe różnych gatunków roślin w uprawach rolno-ogrodniczych; • Wpływ <u>zmianowania</u>¹⁸ roślin na plony (<u>plodozmian</u>⁶); • Zasady funkcjonowania rynków rolnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzić dobór roślin do uprawy z uwzględnieniem czynników klimatycznych siedliska; • Dobierać rośliny do upraw rolno-ogrodniczych z wykorzystywaniem żyzności i urodzajności gleby; • Uwzględniać wymagania glebowe przy doborze roślin do upraw rolno-ogrodniczych; • Planować optymalny do warunków glebowych i klimatycznych plodozmian roślin; • Planować wielkość i strukturę upraw z uwzględnieniem możliwości zbytu produkowanych płodów.

Z2 Dobieranie narzędzi, maszyn i urządzeń do wykonywania zabiegów agrotechnicznych przy uprawach mieszanych	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> • Zasady i przepisy BHP, ochrony ppoż., ergonomii, ochrony środowiska w zakresie przygotowania do pracy ciągnika rolniczego oraz współpracujących z nim narzędzi, maszyn i urządzeń technicznych; • Budowę i działanie ciągnika rolniczego; • Budowę i działanie narzędzi, maszyn i urządzeń stosowanych w uprawach rolno-ogrodniczych; • Wpływ doboru środków technicznych współpracujących z ciągnikiem na jakość i koszty prowadzonych prac; 	<ul style="list-style-type: none"> • Przestrzegać zasad i przepisów BHP, ochrony ppoż., ergonomii, ochrony środowiska w zakresie przygotowania do pracy ciągnika rolniczego oraz współpracujących z nim narzędzi, maszyn i urządzeń technicznych; • Wykorzystywać ciągnik do prac w gospodarstwie; • Dobierać narzędzia, maszyny i urządzenia do zastosowania w uprawach rolno-ogrodniczych; • Dobierać środki techniczne współpracujące z ciągnikiem;

<ul style="list-style-type: none"> Wykorzystanie dokumentacji środków technicznych stosowanych w uprawach rolno-ogrodniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> Posługiwać się dokumentacją środków technicznych stosowanych w uprawach rolno-ogrodniczych (<u>instrukcje obsługi</u>⁴, <u>instrukcje napraw</u>³).
--	---

Z3 Wykonywanie czynności kontrolno-obługowych środków technicznych stosowanych w uprawach mieszanych

WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Znaczenie przeglądów okresowych ciągników rolniczych i innych środków technicznych; Obsługę codzienną ciągnika rolniczego; Obsługę narzędzi, maszyn i urządzeń technicznych wykorzystywanych w procesach technologicznych; Zasady doboru <u>materiałów eksploatacyjnych</u>⁵ (paliw, środków smarnych i płynów eksploatacyjnych) do środków technicznych stosowanych w uprawach rolno-ogrodniczych; Zasady wykonywania drobnych napraw środków technicznych stosowanych w uprawach rolno-ogrodniczych; Zasady mycia i konserwacji środków technicznych stosowanych w uprawach rolno-ogrodniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywać okresowe przeglądy ciągników rolniczych i innych środków technicznych; Oceniać stan techniczny i wykonywać obsługę codzienną ciągnika rolniczego; Oceniać stan techniczny i wykonywać obsługę narzędzi, maszyn i urządzeń technicznych wykorzystywanych w procesach technologicznych; Dobierać paliwa, środki smarne i płyny eksploatacyjne do środków technicznych stosowanych w uprawach rolno-ogrodniczych; Diagnostować i usuwać drobne braki, usterki i uszkodzenia środków technicznych stosowanych w uprawach rolno-ogrodniczych; Myć i konserwować środki techniczne stosowane w uprawach rolno-ogrodniczych.

Z4 Wykonywanie zabiegów agrotechnicznych stosowanych w uprawach mieszanych

WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Przepisy BHP i ochrony ppoż., ergonomii, ochrony środowiska dotyczące prowadzenia upraw rolno-ogrodniczych; Wymagania do kierowania ciągnikiem rolniczym zgodnie z obowiązującymi przepisami; Sposoby łączenia (<u>agregowania</u>¹) z ciągnikiem różnych środków technicznych; Zasady wykonywania prac za pomocą ciągnika i współpracujących z nim środków technicznych; Choroby, szkodniki i chwasty występujące w uprawach rolno-ogrodniczych oraz metody ich zwalczania; Zasady wykonywania zabiegów agrotechnicznych (uprawa i doprawianie gleby, nawożenie, siew, pielęgnacja i ochrona roślin przed chorobami i szkodnikami, nawadnianie); Wymagania <u>Zwykłej Dobrej Praktyki Rolniczej</u>¹⁹ i <u>Zasad Wzajemnej Zgodności</u>¹⁷; Metody ekologicznych upraw rolno-ogrodniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> Zapobiegać zagrożeniom dla zdrowia i życia człowieka oraz środowiska przy wykonywaniu prac w uprawach rolno-ogrodniczych; Kierować ciągnikiem rolniczym zgodnie z przepisami ruchu drogowego; Agregować ciągnik ze współpracującymi z nim środkami technicznymi; Regulować parametry pracy ciągnika i współpracujących z nim środków technicznych; Zwalczać choroby, szkodniki i chwasty występujące w uprawach rolno-ogrodniczych; Wykonywać zabiegi agrotechniczne stosowane w uprawach rolno-ogrodniczych; Stosować Zasady Zwykłej Dobrej Praktyki Rolniczej i Zasady Wzajemnej Zgodności w uprawach rolno-ogrodniczych; Stosować ekologiczne rozwiązania w uprawach rolno-ogrodniczych.

Z5 Zbieranie płodów rolnych	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Zasady planowania zbiorów płodów rolnych w uprawach rolno-ogrodniczych; Terminy i zasady zbioru płodów rolnych w uprawach rolno-ogrodniczych; Zasady doboru środków technicznych do zbioru płodów rolnych w uprawach rolno-ogrodniczych; Sposoby regulacji parametrów roboczych środków technicznych stosowanych przy zbiorze płodów rolnych w uprawach rolno-ogrodniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> Planować zbiór płodów rolnych w uprawach rolno-ogrodniczych, Stosować właściwe terminy zbioru płodów rolnych w uprawach rolno-ogrodniczych; Dobierać środki techniczne do zbioru płodów rolnych w uprawach rolno-ogrodniczych; Regulować parametry robocze środków technicznych stosowanych przy zbiorze płodów rolnych w uprawach rolno-ogrodniczych.

3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Magazynowanie i prowadzenie sprzedaży płodów rolnych

Kompetencja zawodowa Kz2: Magazynowanie i prowadzenie sprzedaży płodów rolnych obejmuje zestaw zadań zawodowych Z6 i Z7, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z6 Przechowywanie płodów rolnych	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Zapotrzebowanie na pomieszczenia do magazynowania płodów rolnych z upraw rolno-ogrodniczych; Zasady przechowywania płodów rolnych z upraw rolno-ogrodniczych; Znaczenie czynników wpływających na jakość przechowywanych płodów rolnych (np. temperatura, światło, wilgotność, tlen, dwutlenek węgla); Zasady i formy prowadzenia dokumentacji dotyczącej przechowywanych płodów rolnych. 	<ul style="list-style-type: none"> Planować i przygotowywać pomieszczenia do magazynowania płodów rolnych z upraw rolno-ogrodniczych; Przechowywać płody rolne z upraw rolno-ogrodniczych; Kontrolować warunki przechowywania płodów rolnych z upraw rolno-ogrodniczych; Prowadzić dokumentację procesu przechowywanych płodów rolnych.

Z7 Prowadzenie sprzedaży płodów rolnych z upraw rolniczych i ogrodniczych	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Wymagania w zakresie przygotowywania produktów pochodzących z upraw rolno-ogrodniczych do sprzedaży; Znaczenie wymagań higienicznych i sanitarnych dotyczących warunków produkcji, transportu, przechowywania i sprzedaży produktów rolno-ogrodniczych oraz obowiązujące w tym zakresie przepisy prawa; Zasady i możliwości sprzedaży hurtowej produktów pochodzących z upraw rolno-ogrodniczych; Zasady <u>sprzedaży bezpośredniej</u>¹¹ produktów z upraw rolno-ogrodniczych; Zasady i możliwości prowadzenia <u>rolniczego handlu detalicznego</u>¹⁰ produktów z upraw 	<ul style="list-style-type: none"> Przygotowywać produkty pochodzące z upraw rolno-ogrodniczych do sprzedaży; Zapewniać jakość handlową artykułów rolno-ogrodniczych wprowadzanych do obrotu; Prowadzić sprzedaż hurtową produktów pochodzących z upraw rolno-ogrodniczych; Prowadzić sprzedaż bezpośrednią produktów pochodzących z upraw rolno-ogrodniczych; Prowadzić sprzedaż produktów pochodzących z upraw rolno-ogrodniczych w ramach rolniczego handlu detalicznego; Prowadzić dokumentację sprzedaży płodów rolnych.

rolno-ogrodniczych;	
<ul style="list-style-type: none"> Zasady i formy prowadzenia dokumentacji sprzedaży produktów rolnych. 	

3.4. Kompetencje społeczne

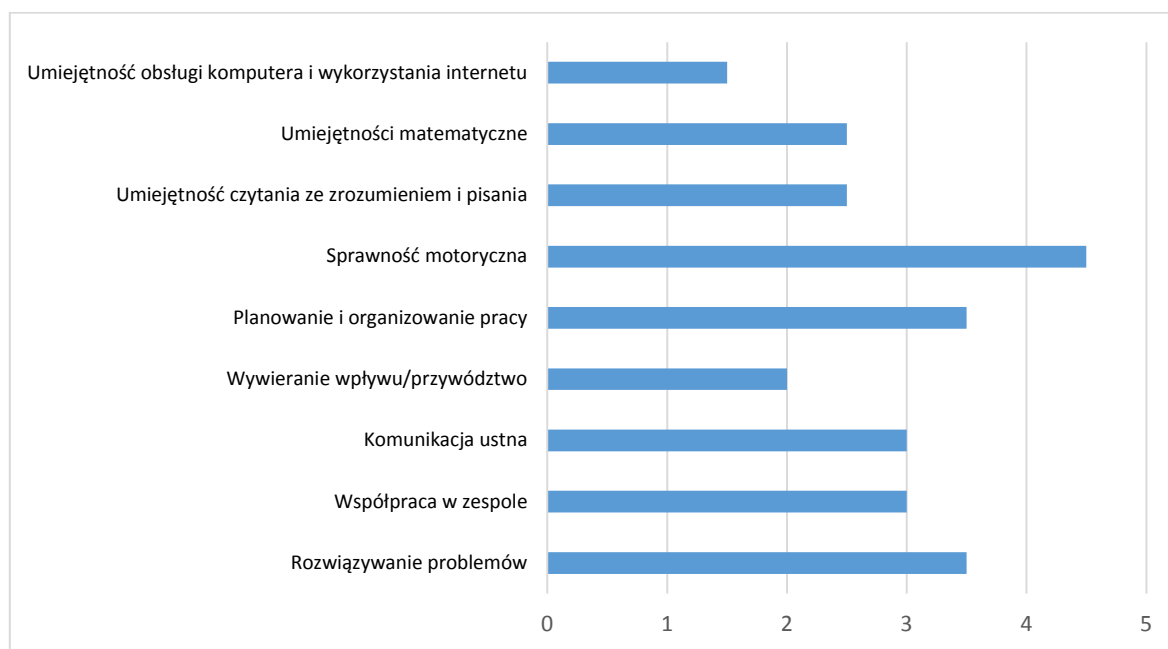
Pracownik w zawodzie **rolnik upraw mieszanych** powinien posiadać kompetencje społeczne niezbędne do prawidłowego i skutecznego wykonywania zadań zawodowych.

W szczególności pracownik jest gotów do:

- Ponoszenia odpowiedzialności za realizację zadań przygotowania i użytkowania środków technicznych stosowanych w uprawach mieszanych.
- Dostosowywania zachowania do okoliczności i zmiennych warunków pracy w prowadzeniu upraw mieszanych.
- Wykonywania pracy samodzielnie oraz funkcjonowania w zespole pracowniczym.
- Podejmowania współpracy w zakresie upraw mieszanych w zorganizowanych warunkach środowiska pracy.
- Kierowania się zasadami zgodnymi z etyką zawodową i obowiązującymi przepisami w gospodarstwie rolnym.
- Podnoszenia kompetencji zawodowych z uwzględnieniem nowych rozwiązań w branży rolniczej.
- Dokonywania oceny i korygowania własnych postaw i zachowań.
- Poznawania nowych rozwiązań w zakresie upraw mieszanych.
- Oceniania wpływu swoich działań na uprawy mieszane i ponoszenia za nie odpowiedzialności.

3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu

Pracownik powinien mieć zdolność właściwego wykonywania zadań zawodowych i predyspozycje do rozwoju zawodowego. Dlatego wymaga się od niego odpowiednich kompetencji kluczowych. Zostały one zilustrowane w formie profilu (rys. 1) ukazującego wagę kompetencji kluczowych dla zawodu **rolnik upraw mieszanych**.

Rys. 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu **rolnik upraw mieszanych**

Uwaga:

Wykaz kompetencji kluczowych opracowano na podstawie wykazu stosowanego w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – projekt PIAAC (OECD).

3.6. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji

Kompetencje zawodowe pracownika w zawodzie **rolnik upraw mieszanych** nawiązują do opisów poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Opis zawodu, zadań zawodowych i wymagań kompetencyjnych może stanowić materiał informacyjny dla przygotowania (lub aktualizacji) opisów kwalifikacji wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK). Więcej informacji:

- Zintegrowany System Kwalifikacji: <https://www.kwalifikacje.gov.pl>
- Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji: <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO

4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie

Rolnik upraw mieszanych najczęściej pracuje we własnym gospodarstwie.

Może również być zatrudniony w:

- rolniczych gospodarstwach produkcyjnych,
- spółdzielniach rolniczych,
- innych firmach powiązanych z rolnictwem.

Według danych Barometru zawodów (2019 r.), rolnik upraw mieszanych jest zawodem charakteryzującym się dość równomiernym poziomem zapotrzebowania na pracowników w całej Polsce.

WAŻNE:

Zachęcamy do sprawdzenia dostępnych ofert pracy w **Centralnej Bazie Ofert Pracy**:
<http://oferty.praca.gov.pl>

Natomiast aktualizacje informacji o możliwościach zatrudnienia w zawodzie, przyszłe zapotrzebowanie na dany zawód na rynku pracy oraz dodatkowe informacje można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Ranking (monitoring) zawodów deficytowych i nadwyżkowych:

<http://mz.praca.gov.pl>

<https://www.gov.pl/web/rodzina/zawody-deficytowe-zrownowazone-i-nadwyzkowe>

Barometr zawodów: <https://barometr.zawodow.pl>

Wojewódzkie obserwatoria rynku pracy:

Mazowieckie – <http://obserwatorium.mazowsze.pl>

Małopolskie – <https://www.obserwatorium.malopolska.pl>

Lubelskie – <http://lorp.wup.lublin.pl>

Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi – <http://obserwatorium.wup.lodz.pl>

Pomorskie – <http://www.porp.pl>

Opolskie – <http://www.obserwatorium.opole.pl>

Wielkopolskie – <http://www.obserwatorium.wup.poznan.pl>

Zachodniopomorskie – <https://www.wup.pl/pl/dla-instytucji/zachodniopomorskie-obserwatorium-ryнку-pracy>

Podlaskie – <http://www.obserwatorium.up.podlasie.pl>

Zielona Linia. Centrum Informacyjne Służb Zatrudnienia:

<http://zielonalinia.gov.pl>

Portal Prognozowanie Zatrudnienia:

www.prognozowaniezatrudnienia.pl

Portal EU Skills Panorama:

<http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en>

Europejski portal mobilności zawodowej EURES:

<https://eures.praca.gov.pl>

<https://ec.europa.eu/eures/public/pl/homepage>

4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu

Kształcenie

Obecnie (2019 r.) w ramach systemu kształcenia zawodowego w Polsce nie przygotowuje się kandydatów do pracy w zawodzie **rolnik upraw mieszanych**.

Kompetencje przydatne do wykonywania zawodu rolnik upraw mieszanych można uzyskać, obejmując:

- kształcenie w branżowej szkole I stopnia w zawodzie pokrewnym rolnik,
- kształcenie w branżowej szkole II stopnia lub technikum w zawodzie pokrewnym technik rolnik,
- szkolenie w ramach kwalifikacyjnego kursu zawodowego w zakresie kwalifikacji: RL.03 Prowadzenie produkcji rolniczej, RL.16 Organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej.

Kształcenie w zakresie kwalifikacyjnego kursu zawodowego (dla dorosłych) mogą prowadzić:

- publiczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe,
- niepubliczne szkoły posiadające uprawnienia szkół publicznych, prowadzące kształcenie zawodowe,
- publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego, ośrodki doksztalcania i doskonalenia zawodowego,
- instytucje rynku pracy prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową,
- podmioty prowadzące działalność oświatową na podstawie ustawy Prawo przedsiębiorców.

Potwierdzanie wyżej wymienionych kwalifikacji prowadzą (również w trybie eksternistycznym) Okręgowe Komisje Egzaminacyjne.

Osoby, które uzyskały powyższe kwalifikacje, mają możliwość otrzymania również suplementu Europass (w języku polskim i angielskim), wydawanego na prośbę zainteresowanego przez Okręgowe Komisje Egzaminacyjne (do dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe), co ma istotne znaczenie w przypadku poszukiwania pracy za granicą.

WAŻNE:

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, które wchodzi w życie od 1 września 2019 r., ulegają zmianie dotychczasowe symbole kwalifikacji wyodrębnione w zawodach szkolnictwa zawodowego, na kody składające się z trzech wielkich liter, wskazujących na przyporządkowanie do jednej z 32 branż, występujących w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego. Zmianie uległy również nazwy niektórych z dotychczasowych kwalifikacji. Nowa regulacja umożliwi prowadzenie kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych lub na kursach umiejętności zawodowych.

Szkolenie

Rolnik upraw mieszanych może korzystać z dostępnych na rynku usług szkoleniowych oraz kursów organizowanych przez instytucje szkoleniowe, producentów i dystrybutorów środków chemicznych lub instytucji szkolących z zakresu obsługi specjalistycznych maszyn rolniczych.

Kursy i szkolenia mogą być organizowane przez:

- Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie,
- Ośrodki Doradztwa Rolniczego,
- centra, zakłady i ośrodki doskonalenia zawodowego,
- stowarzyszenia i organizacje branżowe,
- komercyjne firmy szkoleniowe,
- firmy produkujące środki techniczne wykorzystywane w rolnictwie.

Przykładowa tematyka szkoleń może dotyczyć:

- norm i wymogów wzajemnej zgodności,
- nowoczesnych technologii uprawy roślin,
- ochrony różnorodności biologicznej w warunkach produkcji rolnej,
- innej tematyki, związanej z uprawą roślin.

Organizatorzy tych szkoleń poświadczają uzyskane przez uczestników kompetencje stosownymi certyfikatami/zaświadczeniami.

Rolnik może też szkolić się samodzielnie, korzystając ze specjalistycznej literatury, czasopism branżowych oraz otwartych zasobów edukacyjnych udostępnianych w sieci internet.

WAŻNE:

Więcej informacji o instytucjach oferujących kształcenie, szkolenie i/lub walidację kompetencji w ramach zawodu można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Szkolnictwo wyższe:

www.wyberzstudia.nauka.gov.pl

Szkolnictwo zawodowe:

<https://www.ore.edu.pl/category/ksztalcenie-zawodowe-i-ustawiczne>

<http://doradztwo.ore.edu.pl/wyberam-zawod>

<https://zrp.pl>

Szkolenia zawodowe:

Rejestr Instytucji Szkoleniowych – <http://www.stor.praca.gov.pl/portal/#/ris>

Baza Usług Rozwojowych – <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl>

Inne źródła danych:

Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji – <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

Bilans Kapitału Ludzkiego – <https://bkl.parp.gov.pl>

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – <http://www.frse.org.pl>, <http://europass.org.pl>

Learning Opportunities and Qualifications in Europe – <https://ec.europa.eu/ploteus>

4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów

Wynagrodzenie (2019 r.) osób pracujących w zawodzie **rolnik upraw mieszanych** jest zróżnicowane i wynosi najczęściej od 2600 zł do 4000 zł miesięcznie brutto w przeliczeniu na jeden etat.

Poziom wynagrodzeń osób wykonujących zawód rolnik upraw mieszanych uzależniony jest od:

- szczegółowego zakresu zadań,
- stażu pracy,
- posiadanych uprawnień i wykształcenia,
- sytuacji na lokalnym rynku pracy,

- rodzaju pracodawcy (prywatny, publiczny),
- liczby gospodarstw działających na danym terenie,
- regionu Polski.

Zarobki rolnika upraw mieszanych (właściciela gospodarstwa) uzależnione są od koniunktury na rynkach rolnych i są bezpośrednio związane z wielkością gospodarstwa prowadzącego uprawę roślin. Bardzo często są nierównomierne w poszczególnych miesiącach i wahają się średnio od kilku do kilkunastu tysięcy złotych miesięcznie.

WAŻNE:

Zarobki osób wykonujących dany zawód/grupę zawodów są orientacyjne i mogą szybko stracić aktualność. Dlatego na bieżąco należy sprawdzać, jakie zarobki oferuje rynek pracy, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Wynagrodzenie w Polsce według danych GUS:

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy>

Przykładowe portale informujące o zarobkach:

<https://wynagrodzenia.pl/gus>

<https://wynagrodzenia.pl/kategoria/zarobki-na-stanowiskach-i-szczepkach>

<https://sedlak.pl/raporty-placowe>

<https://zarobki.pracuj.pl>

<https://www.forbes.pl/ogolnopolskie-badanie-wynagrodzen>

<https://www.kariera.pl/wynagrodzenia>

4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie

W zawodzie **rolnik upraw mieszanych** możliwe jest zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami.

Warunkiem niezbędnym do zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami w zawodzie jest identyfikacja indywidualnych barier i dostosowanie technicznych i organizacyjnych warunków środowiska oraz stanowiska pracy do potrzeb zatrudnienia osób:

- z dysfunkcją narządu słuchu (03-L), pod warunkiem, że niepełnosprawność ta jest możliwa do skorygowania za pomocą aparatów słuchowych,
- z wadami i dysfunkcją wzroku (04-O), w przypadku możliwości skorygowania ich szklami optycznymi lub soczewkami kontaktowymi.

WAŻNE:

Decyzja o zatrudnieniu osoby z jakimkolwiek rodzajem niepełnosprawności może być podjęta wyłącznie po indywidualnej konsultacji z lekarzem medycyny pracy.

5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)

Europejska klasyfikacja umiejętności/kompetencji, kwalifikacji i zawodów (European Skills/Competences, Qualifications and Occupations – ESCO) jest narzędziem łączącym rynek edukacji z rynkiem pracy. ESCO jest częścią strategii „Europa 2020”. W klasyfikacji określono i uszeregowano umiejętności, kompetencje, kwalifikacje i zawody istotne dla unijnego rynku pracy oraz kształcenia i szkolenia. Tworzenie europejskiego rynku pracy, a w przyszłości wspólnego obszaru kształcenia ustawicznego wymaga, aby zdobywane przez jednostki umiejętności oraz kwalifikacje były zrozumiałe oraz łatwo porównywalne między krajami, a także – by promowały mobilność wśród pracowników.

Obecnie (2019 r.) klasyfikacja ESCO jest dostępna w 27 językach (w 24 językach UE, islandzkim, norweskim i arabskim) za pośrednictwem platformy ESCO:

<https://ec.europa.eu/esco/portal/home>

Klasyfikacja ESCO została oparta na trzech filarach i pokazuje w sposób systematyczny relacje między nimi:

- **Zawody:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation>
- **Umiejętności/Kompetencje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/skill>
- **Kwalifikacje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/qualification>

6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE

Podstawowe regulacje prawne:

Stan prawny na dzień: 31.03.2019 r.

- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 996, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników (Dz. U. poz. 1961).
- Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2153, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1310, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1054, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1259, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1265, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1990, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz. U. poz. 316).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (Dz. U. poz. 1663).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. poz. 860, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. poz. 622, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie maksymalnej ilości żywności zbywanej w ramach rolniczego handlu detalicznego oraz zakresu i sposobu jej dokumentowania (Dz. U. poz. 2159).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8 (Dz. U. poz. 537).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 227).
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie kwalifikacji rolniczych posiadanych przez osoby wykonujące działalność rolniczą (Dz. U. poz. 109).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie dostaw bezpośrednich środków spożywczych (Dz. U. Nr 112, poz. 774).

- Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy (M.P. poz. 276).

Literatura branżowa:

- Artyszek A., Kucińska K.: Prowadzenie produkcji roślinnej. Cz. 1 i 2. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2017.
- Gawroski M., Korpysz K.: Rolnictwo. Technika w rolnictwie. Cz. 8. Hortpress, Warszawa 2016.
- Grzebisz W. (red.): Rolnictwo. Produkcja roślinna. Czynniki produkcji roślinnej. Cz. 5. Hortpress, Warszawa 2015.
- Grzebisz W. (red.): Rolnictwo. Produkcja roślinna. Środowisko i podstawy agrotechniki. Cz. 4. Hortpress, Warszawa 2015.
- Grzebisz W. (red.): Rolnictwo. Produkcja roślinna. Technologie produkcji roślinnej. Cz. 6. Hortpress, Warszawa 2015.
- Lisowski A.: Rolnictwo. Technika w rolnictwie. Cz. 7. Hortpress, Warszawa 2016.
- Marek J., Krzemińska A.: Rozmnażanie wegetatywne roślin ozdobnych. Powszechne Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa 2011.

Zasoby internetowe [dostęp: 31.03.2019]:

- Barometr zawodów 2019. Raport podsumowujący badania w Polsce: https://barometrzwodow.pl/userfiles/Barometr/2019/raport_ogolnopolski_pl.pdf
- Baza danych standardów kwalifikacji/kompetencji zawodowych i modułowych programów szkoleń: <ftp://kwalifikacje.praca.gov.pl>
- Etykiety środków ochrony roślin: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/etykiety-srodkow-ochrony-roslin>
- Informator o egzaminie potwierdzającym kwalifikacje w zawodzie rolnik 613003: https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/613003.pdf
- Informator dotyczący egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie technik rolnik 314207: https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/314207.pdf
- Metodyki integrowanej ochrony roślin sadowniczych: <http://www.inhort.pl/serwis-ochrony-roslin/metodyki/metodyki-rosliny-sadownicze/rosliny-sadownicze-metodyki-integrowanej-ochrony-roslin>
- Metodyki integrowanej produkcji roślin warzywniczych: <http://www.inhort.pl/serwis-ochrony-roslin/metodyki/metodyki-rosliny-warzywne/rosliny-warzywne-metodyki-integrowanej-ochrony-roslin>
- Miesięcznik Farmer: <https://www.farmer.pl/czasopismo-farmer>
- Miesięcznik Top Agrar Polska: <https://www.topagrar.pl>
- Portal Asystent BHP: <https://asystentbhp.pl>
- Projekt Zintegrowany System Kwalifikacji: <http://kwalifikacje.edu.pl>
- Reakcje alergiczne: <https://portal.abczdrowie.pl/reakcja-alergiczna>
- Rejestr środków ochrony roślin: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/rejestr-rodkow-ochrony-roslin>
- Rolniczy handel detaliczny: <https://www.wetgiw.gov.pl/handel-eksport-import/rolniczy-handel-detaliczny>
- Rynki rolne: <https://www.topagrar.pl/notowania>
- Sprzedaż bezpośrednia: <https://pssb.pl/sprzedaz-bezposrednia/czym-jest-sprzedaz-bezposrednia>
- Standardy orzecznictwa lekarskiego ZUS: <http://www.zus.pl/lekarze/publikacje/standardy-orzecznictwa-lekarskiego-zus>
- Tygodnik Poradnik Rolniczy: <https://www.tygodnik-rolniczy.pl>

- Wyszukiwarka opisów zawodów: <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow>
- Zasady wzajemnej zgodności: <https://www.agrofakt.pl/cross-compliance>
- Zwykła Dobra Praktyka Rolnicza:
http://www.wir.org.pl/archiwum/raporty/zwykla_dobra_praktyka_rolnicza.pdf

7. SŁOWNIK POJĘĆ

7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)

Nazwa pojęcia	Definicja pojęcia
Awans zawodowy	Wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje awansu – pionowy oraz poziomy. Awans pionowy oznacza zmianę stanowiska na wyższe w hierarchii przedsiębiorstwa/organizacji oraz przyznanie wyższego wynagrodzenia i poszerzenie uprawnień, np. awans polegający na osiągnięciu wyższego stopnia wymagań formalnych w policji, w wojsku, mianowanie na wyższy stopień – awans nauczycielski. Awans poziomy oznacza zmianę stanowiska niepociągającą za sobą zmiany pozycji pracownika w hierarchii firmy, np. objęcie dodatkowego stanowiska przez pracownika, powierzenie nowych zadań, rozszerzenie uprawnień i zakresu podejmowanych decyzji.
Czynności zawodowe	Są to działania podejmowane w ramach zadania zawodowego i dające efekt w postaci realizacji celu przewidzianego w zadaniu zawodowym.
Edukacja formalna	Kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych oraz kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym) albo kwalifikacje w zawodzie (zgodnie z przepisami oświatowymi).
Edukacja pozaformalna	Kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych lub kwalifikacji właściwych dla edukacji formalnej.
Efekty uczenia się	Wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się (w ramach edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne).
Europejskie Ramy Kwalifikacji (ERK)	Przyjęta w Unii Europejskiej struktura i opis poziomów kwalifikacji umożliwiająca porównanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych państwach. W ERK wyróżniono 8 poziomów kwalifikacji opisywanych za pomocą efektów uczenia się (wiedza, umiejętności i kompetencje). ERK stanowi układ odniesienia do krajowych ram kwalifikacji, w tym do PRK.
Kody niepełnosprawności	Są symbolami rodzaju schorzenia, które ma decydujący wpływ na to, do jakich prac osoba niepełnosprawna może być kierowana, a do jakich nie powinna ze względu na jej zdrowie i skuteczność pracy na danym stanowisku. Podstawowe kody niepełnosprawności: 01-U upośledzenie umysłowe, 02-P choroby psychiczne, 03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, 04-O choroby narządu wzroku, 05-R upośledzenie narządu ruchu, 06-E epilepsja, 07-S choroby układu oddechowego i krążenia, 08-T choroby układu pokarmowego, 09-M choroby układu moczowo-płciowego, 10-N choroby neurologiczne, 11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego, 12-C całościowe zaburzenia rozwojowe.
Kompetencje społeczne	Jest to rozwinięta w toku uczenia się zdolność kształtowania własnego rozwoju oraz autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym, z uwzględnieniem etycznego kontekstu własnego postępowania.

Kompetencje kluczowe	Są to kompetencje (połączenie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) integracji społecznej i zatrudnienia potrzebne w życiu zawodowym i pozazawodowym oraz do bycia aktywnym obywatelem. Na potrzeby opracowania informacji o zawodach wyróżniono 9 kompetencji, które zostały wybrane i pogrupowane ze zbioru 15 kompetencji kluczowych wyodrębnionych w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – Projekt PIAAC prowadzonym cyklicznie przez OECD.
Kompetencja zawodowa	Jest to układ wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywania, w ramach wydzielonego zakresu pracy w zawodzie zestawu zadań zawodowych. Posiadanie jednej lub kilku kompetencji zawodowych powinno umożliwić zatrudnienie na co najmniej jednym stanowisku pracy w zawodzie.
Kwalifikacja	Oznacza zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w procesie walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący. W Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji wyodrębniono 4 rodzaje kwalifikacji: pełne, częściowe, rynkowe i uregulowane.
Polska Rama Kwalifikacji (PRK)	Opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom Europejskich Ram Kwalifikacji sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
Potwierdzanie kompetencji	Jest to proces polegający na sprawdzeniu, czy kompetencje wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Terminy o podobnym znaczeniu: „walidacja”, „egzaminowanie”. Proces ten prowadzi do certyfikacji – wydania przez upoważnioną instytucję „dyplomu”, „świadectwa”, „certyfikatu”.
Sektorowa Rama Kwalifikacji (SRK)	Opis poziomów kwalifikacji funkcjonujących w danym sektorze lub branży; poziomy Sektorowych Ram Kwalifikacji odpowiadają odpowiednim poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji.
Sprawności sensomotoryczne	Są to sprawności związane z funkcjonowaniem narządów zmysłów (wzroku, słuchu, smaku, powonienia, dotyku) oraz narządu ruchu (sprawność rąk, precyzja ruchów rąk, sprawność nóg, koordynacja wzrokowo-ruchowa itp.).
Stanowisko pracy	Jest to miejsce pracy w strukturze organizacyjnej, np. przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, w ramach którego pracownik wykonuje zadania zawodowe stale lub okresowo. Do prawidłowego wykonywania zadań na danym stanowisku pracy konieczne jest posiadanie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych właściwych dla kompetencji zawodowych wyodrębnionych w zawodzie.
Tytuł zawodowy	Jest przyznawany osobie, która udowodniła, że posiada określony zasób wiedzy i umiejętności potrzebny do wykonywania danego zawodu. W niektórych grupach zawodowych (technicy, lekarze, rzemieślnicy) istnieją ustawowo zadekretowane nazwy i hierarchie tych tytułów, podczas gdy w innych nie ma takich systemów. Przykładowo tytuły zawodowe uzyskiwane w szkołach i placówkach oświaty to: robotnik wykwalifikowany i technik, w rzemiośle: uczeń, czeladnik, mistrz, w kulturze fizycznej: trener, instruktor, menedżer sportu.
Umiejętności	Jest to przyswojona w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Uprawnienia zawodowe	Oznaczają posiadanie prawa do wykonywania czynności zawodowych (zawodu), do których dostęp jest ograniczony poprzez przepisy prawne przewidujące konieczność posiadania odpowiedniego wykształcenia, spełnienia wymagań kwalifikacyjnych lub innych dodatkowych wymagań.
Uczenie się nieformalne	Uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną, w tym poprzez samouczenie się i doświadczenie uzyskane w pracy.
Walidacja	Oznacza sprawdzenie, czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, niezależnie od sposobu uczenia się (edukacja formalna, pozaformalna i uczenie się nieformalne) tej osoby, osiągnęła wyodrębnioną część lub całość efektów uczenia się wymaganych dla tej kwalifikacji.
Wiedza	Jest to zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.

Wykształcenie	Oznacza rezultat procesu kształcenia w zakresie ogólnym i specjalistycznym charakteryzowany na podstawie: <ul style="list-style-type: none"> – poziomu wykształcenia odpowiadającego poziomowi ukończonej szkoły (np. wykształcenie: podstawowe, gimnazjalne, ponadpodstawowe, ponadgimnazjalne, czeladnicze, policealne, wyższe (pierwszy, drugi i trzeci stopień), – profilu wykształcenia (ukończonej szkoły) lub dziedziny wykształcenia (kierunek lub kierunek i specjalność ukończonej szkoły wyższej lub wyższej szkoły zawodowej).
Zadanie zawodowe	Jest to logiczny wycinek lub etap pracy w ramach zawodu o wyraźnie określonym początku i końcu wykonywany na stanowisku pracy. Na zadanie zawodowe składa się układ czynności zawodowych powiązanych jednym celem, kończący się określonym wytworem, usługą lub istotną decyzją. W wyniku podziału pracy każdy zawód różni się wykonywanymi zadaniami, na które składają się czynności zawodowe.
Zawód	Jest to zbiór zadań zawodowych wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji i kompetencji (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło utrzymania.
Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK)	Wyodrębniona część Krajowego Systemu Kwalifikacji, w której obowiązują określone w ustawie standardy opisywania kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji, zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i ich ewidencjonowania w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ZRK), a także zasady i standardy certyfikowania kwalifikacji oraz zapewniania jakości nadawania kwalifikacji. Informacje o ZSK są dostępne pod adresem: https://www.kwalifikacje.gov.pl
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji (ZRK)	Rejestr publiczny prowadzony w systemie teleinformatycznym ewidencjonujący kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Informacje o ZRK są dostępne pod adresem: https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl

7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)

Lp.	Nazwa pojęcia	Definicja	Źródło
1	Agregatowanie	łączenie maszyny (urządzenia) ze źródłem napędu tak, by maszyna (urządzenie) mogła wykonywać pracę.	https://www.encyklopedialesna.pl/haslo/agregatowanie-maszyn [dostęp: 31.03.2019]
2	Ciągnik rolniczy	Pojazd silnikowy, którego konstrukcja umożliwia rozwijanie prędkości nie mniejszej niż 6 km/h, skonstruowany do używania łącznie ze sprzętem do prac rolnych, leśnych lub ogrodniczych; ciągnik taki może być również przystosowany do ciągnięcia przyczep oraz do prac ziemnych.	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970980602/U/D19970602Lj.pdf [dostęp: 31.03.2019]
3	Instrukcja napraw	Opis czynności (wraz z poglądowymi rysunkami i schematami) pozwalających na wykonanie demontażu, wymiany, montażu i regulacji elementów, podzespołów lub zespołów maszyn, urządzeń lub pojazdów.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: Gaworski M., Korpysz K.: Rolnictwo. Technika w rolnictwie. Cz. 8. Hortpress, Warszawa 2016
4	Instrukcja obsługi	Opis budowy i czynności niezbędnych do właściwej obsługi maszyny, urządzenia lub pojazdu.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: Gaworski M., Korpysz K.: Rolnictwo. Technika w rolnictwie. Cz. 8. Hortpress, Warszawa 2016

5	Materiał eksploatacyjny	Materiały, które wykorzystywane są podczas pracy ciągnika rolniczego (paliwa, smary, oleje silnikowe, przekładniowe i hydrauliczne, płyny chłodzące, filtry).	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: Gaworski M., Korpysz K.: Rolnictwo. Technika w rolnictwie. Cz. 8. Hortpress, Warszawa 2016
6	Płodozmian	System gospodarki rolnej ustalający na wiele lat stałą rotację upraw, które mają następować kolejno po sobie na określonym obszarze.	https://sjp.pwn.pl/slowniki/p%C5%82odozmian.html [dostęp: 31.03.2019]
7	Płody rolne	Produkty przyrody nieożywionej uzyskane z prowadzenia upraw, tzn. korzeni, bulw, kłączy, łodyg, liści, kwiatostanów, owoców i nasion.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: Artyszek A. Kucińska K.: Prowadzenie produkcji roślinnej. Cz. 1 i 2. WSiP, Warszawa 2017
8	Prawo jazdy kategorii B+E	Dokument uprawniający do kierowania: <ul style="list-style-type: none"> – zespołem pojazdów składającym się z pojazdu określonego w kategorii B (dmc do 3,5 tony) oraz przyczepy, której rzeczywista masa całkowita nie przekracza rzeczywistej masy całkowitej pojazdu ciągnącego, – ciągnikiem rolniczym z przyczepą (przyczepami), – pojazdem wolnobieżnym z przyczepą (przyczepami). Jednak zespół pojazdów nie może składać się z więcej niż trzech pojazdów. 	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970980602/U/D19970602Lj.pdf [dostęp: 31.03.2019]
9	Prawo jazdy kategorii T	Dokument uprawniający do kierowania: <ul style="list-style-type: none"> – ciągnikiem rolniczym lub pojazdem wolnobieżnym, – zespołem pojazdów złożonym z ciągnika rolniczego z przyczepą (przyczepami) lub pojazdem wolnobieżnym z przyczepą (przyczepami), – pojazdami określonymi dla prawa jazdy kategorii AM. 	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970980602/U/D19970602Lj.pdf [dostęp: 31.03.2019]
10	Rolniczy handel detaliczny	Jedna z form handlu detalicznego, dla której w polskim porządku prawnym przyjęto odrębne uregulowania w zakresie nadzoru organów urzędowej kontroli żywności oraz wprowadzono określone preferencje podatkowe. W ramach takiego handlu możliwe jest m.in. przetwórstwo i zbywanie wytworzonej żywności konsumentom końcowym.	https://www.wetgiw.gov.pl/handel-eksport-import/rolniczy-handel-detaliczny [dostęp: 31.03.2019]
11	Sprzedaż bezpośrednia	Sprzedaż żywności wyprodukowanej w gospodarstwie rolnym bezpośrednio konsumentowi finalnemu z pominięciem pośredników.	http://www.modr.pl/marketin-g-produktow-rolnych/strona/sprzedaz-bezposrednia-produktow-roslinnych-z-gospodarstwa-rolnego [dostęp: 31.03.2019]
12	Środek ochrony indywidualnej	Wszelkie środki noszone lub trzymane przez pracownika w celu ochrony przed jednym lub wieloma zagrożeniami związanymi z występowaniem niebezpiecznych lub szkodliwych czynników w środowisku pracy, w tym również wszelkie akcesoria i dodatki przeznaczone do tego celu.	http://www.ryzykozawodoweonline.pl/srodki-ochrony-indywidualnej-id13.html [dostęp: 31.03.2019]

13	Środek ochrony zbiorowej	Środki przeznaczone do jednoczesnej ochrony grupy ludzi, w tym i pojedynczych osób, przed niebezpiecznymi i szkodliwymi czynnikami występującymi pojedynczo lub łącznie w środowisku pracy, będące rozwiązaniami technicznymi stosowanymi w pomieszczeniach pracy, maszynach i innych urządzeniach.	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20031691650/O/D20031650.pdf [dostęp: 31.03.2019]
14	Środek techniczny	Maszyny, urządzenia, narzędzia, pojazdy, agregaty, linie technologiczne itd., wykorzystywane w technologicznym procesie produkcji.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: http://www2.wpia.uw.edu.pl/files/podyplomowe/rzeczoznawstwo/wycena_maszy_urzadzen_Napiorkowski.pdf [dostęp: 31.03.2019]
15	Technologiczny proces produkcji	Ustalone dla konkretnych warunków, następujące po sobie czynności i operacje technologiczne, niezbędne do wytworzenia pożądanego produktu.	http://encyklopedia.warmia.mazury.pl/index.php/Produkcja_rolnicza [dostęp: 31.03.2019]
16	Zabieg agrotechniczny	Jednorazowa czynność uprawy roli (np. orka, bronowanie), nawożenia (np. nawożenie obornikiem, wapnowanie), ochrony roślin (np. zastosowanie herbicydu, fungicydu, zoocydu) i innych (np. deszczowanie, defoliacja), w celu stworzenia optymalnych warunków wzrostu i plonowania roślin uprawnych oraz przechowywania ich ziemiopłodów.	https://pl.glosbe.com/pl/pl/za%20bieg%20agrotechniczny [dostęp: 31.03.2019]
17	Zasady wzajemnej zgodności	Zbiór wielu zasad i przepisów obowiązujących w Polsce i dotyczących gospodarstw rolnych.	https://www.agrofakt.pl/cross-compliance [dostęp: 31.03.2019]
18	Zmianowanie	Racjonalne następstwo roślin po sobie na danym polu (stwarzających sobie nawzajem dobre warunki wzrostu i plonowania).	https://sjp.pwn.pl/szukaj/zmianowanie.html [dostęp: 31.03.2019]
19	Zwykła Dobra Praktyka Rolnicza	Standardy gospodarowania, których racjonalnie postępujący rolnik przestrzega w danym kraju. Standardy te dotyczą przede wszystkim wymogów związanych z racjonalną gospodarką nawozami, ochroną wód i gleb, zachowaniem cennych siedlisk i gatunków występujących na obszarach rolnych, ochroną walorów krajobrazu.	http://www.wir.org.pl/archiwum/raporty/zwykla_dobra_praktyka_rolnicza.pdf [dostęp: 31.03.2019]

ZASTOSOWANIE INFORMACJI O ZAWODACH

Wsparcie dla pracowników i klientów instytucji rynku pracy w zakresie:

- skutecznego podejmowania decyzji dotyczących wyboru zawodu, pracy/zatrudnienia,
- nabywania nowych lub rozszerzania już posiadanych kompetencji zawodowych,
- zmiany kwalifikacji zawodowych zgodnie z potrzebami rynku pracy,
- dopasowywania treści szkoleń kontraktowanych przez urzędy pracy do potrzeb rynku pracy.

Wsparcie dla różnych grup interesariuszy w zakresie:

- poradnictwa i doradztwa zawodowego,
- tworzenia i aktualizacji ofert szkoleniowych dla rynku pracy,
- dostosowania oferty kształcenia zawodowego do wymagań rynku pracy,
- tworzenia i aktualizacji opisów stanowisk pracy,
- przygotowania lub aktualizacji opisu kwalifikacji rynkowych wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.